

برجسته‌سازی در عناوین خبری الجزیره نت (مطالعه موردی: حضور ایران و آمریکا در عراق)

ابوالحسن امین مقدسی^۱، عبدالله حسینی^۲، زهرا ایزدی^۳

چکیده

برجسته‌سازی خبری به معنای اولویت‌گذاری بر اخباری خاص به قصد تعیین و یا تغییر نگرش مخاطبان است. این تکنیک در شبکه الجزیره نیز به کار گرفته و بررسی آن علاوه بر آشکار کردن اهداف ایدئولوژیک این شبکه، به معرفی سبک‌های نوشتاری آن کمک می‌کند. پژوهش حاضر با هدف بررسی نحوه برجسته‌سازی اخبار در الجزیره نت طراحی شده و با روش تحلیل محتوا به بررسی عناوین خبری پرداخته است. بررسی‌های کمی نشان می‌دهد در سطح اول برجسته‌سازی، سه دسته خبر در اولویت‌های خبری الجزیره تکرار می‌شوند. این موضوعات عبارتند از: درگیری‌های سیاسی، فساد اقتصادی و حضور نیروهای ایرانی و آمریکایی در عراق. کدگذاری باز و محوری اخبار مربوط به حضور نیروهای ایران و آمریکا در عراق در بازه زمانی ۵ ساله (۲۰۱۹-۲۰۲۳) نشان می‌دهد که این شبکه در جهت توجیه حضور نیروهای آمریکایی در عراق حرکت کرده است. همچنین الجزیره برای برجسته‌سازی شیوه‌های متفاوتی را در تنظیم اخبار به کار گرفته است. آمار حاکی از آن است که واژگان منفی با ۳۱٫۶٪، بیشترین فراوانی را در میان تکنیک‌های زبانی داشته و بعد از آن به ترتیب ساختار سؤالی با ۲۲٫۴٪، نقل قول با ۱۱٫۲٪، استعاره مفهومی با ۹٫۶٪ و ارجاع و مرور تاریخی با ۳٫۲٪ قرار داشته‌اند و در این میان ۸٫۸٪ اخبار تکرار شده است.

کلیدواژه‌ها: الجزیره نت، برجسته‌سازی، ایران، آمریکا، عراق.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۶

۱. استاد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
abamin@ut.ac.ir
۲. دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
dr.abd.hoseini@khu.ac.ir
۳. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).
std_zahraIzadi@khu.ac.ir

مقدمه

برجسته‌سازی و اقناع دو مفهوم به هم مرتبط هستند. اقناع مستلزم بروز تغییر در ذهن آدمی، پذیرش خودخواسته و اندیشمندانه و درونی پیام است (ساروخانی، ۱۳۹۲: ۸۰). این پذیرش زمانی صورت می‌گیرد که رسانه با تکنیک‌های خاص، اخبار مدنظر خود را در معرض توجه مخاطبان قرار دهد. شبکه الجزیره هم به‌عنوان یک رسانه سعی در برجسته‌سازی اخبار در جهت اقناع مخاطبان خود دارد. عملکرد این شبکه خبری که مرکز آن در شهر دوحه قطر است (علامه فلسفی، ۱۳۹۷: ۲۱)، با شبکه سی ان ان قابل مقایسه است.

الجزیره واکنش جوامع عربی را درباره اخبار انتقادی متحول ساخته که به اثر الجزیره شناخته می‌شود و مشابه اثر CNN در بین مخاطبان غربی است (Cooper & Momani, 2011). (122) بنابراین پرداختن به موضوع برجسته‌سازی و شیوه‌های آن راهکارهای جدیدی را برای تنظیم اخبار در جهت اقناع مخاطبان پیش روی اصحاب رسانه قرار می‌دهد. الجزیره در بین شبکه‌های عربی، کمترین خطای نوشتاری را در تنظیم اخبار دارد و بررسی شیوه‌های برجسته‌سازی اخبار، علاوه بر بالا بردن سواد رسانه‌ای مخاطب، نمونه‌ای کاربردی را برای دانشجویان ارتباطات و خبرنگاری فراهم می‌سازد. همچنین این بررسی به آشکار کردن راهبرد رسانه‌ای قطر در قبال کشورهای منطقه از جمله ایران و عراق کمک خواهد کرد. یکی از چالش‌های مهم دو کشور ایران و آمریکا بعد از موضوع فناوری هسته‌ای، مربوط به حضور نیروهای نظامی هر دو کشور در عراق است. به نظر می‌رسد این شبکه با بازنمایی عملکرد ایران و آمریکا در عراق بیش از هر چیز از تکنیک‌های زبانی برای برجسته‌سازی در مرحله دوم (چارچوب‌بندی) و سوم (شبکه‌سازی مفهومی) بهره برده تا نگرش مخاطب را در دراز مدت درباره حضور نظامی آمریکا در عراق تحت تأثیر قرار دهد.

در این راستا، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤالات است:

۱. مصادیق برجسته‌سازی در عناوین خبری الجزیره نت کدام است؟
۲. چرا شبکه الجزیره به برجسته‌سازی اخبار مربوط به حضور ایران و آمریکا در عراق پرداخته است؟
۳. شبکه الجزیره از چه شیوه‌های زبانی برای برجسته‌سازی اخبار مذکور استفاده کرده است؟

پیشینه پژوهش

موضوع برجسته‌سازی در رسانه در پژوهش‌های متعدد مورد بررسی واقع شده است که در ادامه به برخی از آنها که بیشترین تناسب را با تحقیق حاضر دارند، اشاره می‌شود.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان	نویسندگان/سال	یافته‌های اصلی
۱	به حاشیه راندن اخبار جنگ روسیه و اوکراین در شبکه الجزیره نت، تحلیل انتقادی گفتمان	رینی غالوه کارتیکا ۲۰۲۳/	مواردی چون محدودیت خدمات عمومی، غصب منابع اقتصادی و محدودیت محاسبه آماری از موضوعاتی است که در اخبار به حاشیه رانده شده است.
۲	نقش تکرار در اغراق معانی و هدایت گیرنده پیام بر اساس نظریه ون دایک؛ مطالعه موردی تحولات فضایی ایران	قاسمی نسب و همکاران ۱۴۰۱/	به تحلیل گفتمان موجود در اخبار مربوط به پیشرفت‌های علمی ایران در زمینه هوافضا در شبکه‌های عربی پرداخته و تکرار کلمات مثبت را در برجسته‌سازی موفقیت ایران به اثبات رسانده‌اند.
۳	نقش واژگان در بزرگنمایی معنا و به حاشیه راندن آن براساس نظریه ون دایک	قاسمی نسب و همکاران ۲۰۲۲/	به بررسی گفتمان‌های موجود در اخبار چهار رسانه عربی زبان از جمله العربیه، الجزیره، المیادین و العالم براساس نظریه ون دایک پرداخته‌اند و عبارات به کار رفته در اخبار حمله به پایگاه عین الاسد را در این شبکه‌ها مقایسه کرده‌اند. یافته‌های این پژوهش بر نقش کلمات در برجسته‌سازی اخبار صحنه می‌گذارد.
۴	وب سایت‌های الجزیره عربی و الجزیره انگلیسی؛ برجسته‌سازی به عنوان ابزاری برای تجزیه و تحلیل مقایسه ای اخبار آنلاین	محمد ساتی/ ۲۰۲۰	نوع برجسته‌سازی خبر در الجزیره عربی را متفاوت با الجزیره انگلیسی دانسته و علت این امر را در پیش زمینه فکری مخاطبان ارزیابی کرده است.
۵	تأثیر برجسته‌سازی شبکه‌ای رسانه‌ها و ارتباطات بین فردی بر نگرش مردم ایران به	قنبری باغستان و جبارپور/ ۱۴۰۱/	نتایج نشان می‌دهد که نگرش مخاطبان ایرانی نسبت به آمریکا براساس پیش زمینه‌های فکری آنان متغیر است و اغلب آنان به صورت متضاد به رمزگشایی اخبار پرداخته‌اند. همچنین این

ردیف	عنوان	نویسندگان/سال	یافته‌های اصلی
	مردم و دولت آمریکا		پژوهش بر نقش مؤثر مرحله سوم برجسته‌سازی یا شبکه‌سازی مفاهیم تأکید دارد.
۶	نقش ساز و کار برجسته‌سازی در کنترل افکار عمومی اروپا در برابر موج تحریم رژیم صهیونیستی	عقیلی و حاج محمدی/۱۳۹۶	به بررسی تأثیر اقناعی رسانه‌های اروپایی بر کنترل اسرائیل‌ستیزی مردم اروپا در حوزه اقتصاد پرداخته‌اند و برجسته‌سازی اخبار را در جهت انحراف افکار عمومی از شهرک‌سازی صهیونیست‌ها ارزیابی کرده‌اند.
۷	برجسته‌سازی اخبار افغانستان در مطبوعات ایران	مهدی‌زاده و اکبری/۱۳۹۱	این جستار در مطالعات هم‌زمانی، اولویت‌بازنمایی، امورنظامی و مسئله جنگ در افغانستان را در روزنامه‌های مذکور آشکار کرده است درحالی که پژوهش در زمانی حاکی از کمرنگ شدن برجسته‌سازی این اخبار از گذشته تاکنون است.
۸	فرآیند برجسته‌سازی در بی بی سی؛ تحلیل روایت برنامه‌های کوک، صفحه دو، آپارات	سلیمانی ساسانی و همکاران/۱۳۹۱	این مطالعه اخبار را به منزله داستان در نظر گرفته و تکنیک‌های روایی مختلف را در آن بررسی کرده است و عواملی چون تحریف، جابه جایی و وارد کردن عناصر خارجی در داستان را در برجسته‌سازی اخبار مؤثر دانسته است.
۹	برجسته‌سازی اخبار انرژی هسته‌ای ایران در بخش فارسی سایت‌های بی بی سی و صدای آمریکا طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۵	رضاقلی‌زاده و گیویان/۱۳۸۹	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که غنی‌سازی اورانیوم در قالب کاربرد غیرصلح آمیز مطرح شده و وجهه صلح‌آمیز این فرآیند به حاشیه رانده شده است به گونه‌ای که این برجسته‌سازی، به سیاسی‌سازی پرونده هسته‌ای ایران انجامیده و جنبه حقوقی آن را کمرنگ ساخته است.

بنابر آنچه ذکر شد، موضوع پژوهش حاضر تاکنون مورد بررسی واقع نشده است. برجسته‌سازی در تحقیقات ذکر شده از عوامل متعدد همچون سیاست برون‌سازمانی، رسانه و زبان آن و یا مخاطبان رسانه تأثیر پذیرفته است. جستار حاضر نیز با آن دسته از تحقیقاتی که به نقش کلمات و یا تکرار آنها در برجسته‌سازی اخبار توجه داشته، همسو است با این تفاوت که تحقیق حاضر نقش زبان را در برجسته‌سازی اخبار، به مرحله دوم برجسته‌سازی محدود نمی‌کند.

مبانی نظری: نظریه برجسته‌سازی

رسانه‌ها براساس فرهنگ و هنجارهای حاکم بر آن و نیز ارتباطی که با ساخت قدرت دارند با برجسته‌سازی^۱ و چارچوب‌گذاری^۲ اخبار، به بازنمایی رویدادها می‌پردازند (مهدی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۷۶). به طور کلی برجسته‌سازی در رسانه به معنای جلب توجه مردم و مخاطبان به موضوعات محدود و معین و چشم‌پوشی کردن از دیگر موضوعات است (سولیوان و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۶). نظریه برجسته‌سازی توسط مک کومبز و شاو^۳ مطرح شد که در آن تأثیر رسانه بر درک مخاطبان از واقعیت‌های اجتماعی و سیاسی و غیره مورد بررسی قرار می‌گیرد. این نظریه در سه سطح به واکاوی شیوه‌های برجسته‌سازی رسانه‌ای می‌پردازد.

در سطح اول تأکید بر آن است که رسانه‌ها ذهن مخاطبان را به سوی چه موضوعاتی هدایت می‌کنند. بررسی آمار تکرار اخبار از ویژگی‌های پژوهش در این مرحله است. در سطح دوم رسانه‌ها چگونگی تفکر در مورد موضوعات مطرح شده را به مخاطبان خود القا می‌کنند. به عبارت دیگر، رسانه‌ها موضوعات خاصی را به اولویت فکری مخاطبان خود تبدیل می‌کنند (McCombes & Shaw, 1972: 182) به گونه‌ای که «این موضوعات به مرور زمان در نظر افکار عمومی مهم تلقی می‌شوند» (McCombs, 2004: 4). همچنین در این سطح که مکمل چارچوب‌گذاری است (ترابی اقدم و اخگری، ۱۳۹۷: ۳۵)، ممکن است شیوه‌های زبانی خاص به کار رود و یا از نقل قول افراد معروف و مشهور استفاده شود (سورین و تانکار، ۱۳۹۰: ۳۴۸-۳۴۹). به طوری که چگونه فکر کردن را در مخاطب تحت تأثیر قرار دهد (McCombs & Reynolds, 2002: 7). این کنش مخاطب از طریق ساختارهای شناختی (چارچوب‌ها) امکان پذیر می‌شود به این ترتیب که نحوه ادراک واقعیت را تعیین کرده و به فرد کمک می‌کند تا بتواند دنیای اطراف خود را تفسیر کند (مهدی‌زاده، ۱۳۹۱: ۸۱).

استفاده از سیاق نقل قول مستقیم، یکی از تکنیک‌های زبانی و یکی از مستدل‌ترین انواع گواه‌نماها^۴ است که بیشتر در متون علمی و خبری و نیز متون مذهبی مشاهده می‌شود. درجه اعتبار و اطمینان نقل قول‌های مستقیم از نقل قول‌های غیرمستقیم و گزارش‌ها بیشتر است؛ زیرا

1. Agenda-Setting
2. Framing
3. Maxwell McCombs & Donald Lewis Shaw

۴. گواه‌نمایی به شیوه رمزگذاری زبان برای مشخص کردن منبع خبر و نیز عملکرد گوینده به منظور صحیح جلوه دادن سخنش اطلاق می‌شود (امیدواری و گلفام، ۱۳۹۶: ۷۹).

در نقل قول غیرمستقیم گاهی اصل و محتوای کلام از سوی واسطه کلام به درستی برداشت نمی‌شود و سبب عدم تطبیق کامل میان آنچه گفته شده و آنچه گزارش شده، می‌شود. با استفاده از چنین ساخت‌هایی گوینده می‌تواند فاصله خود را از خبری که می‌دهد، حفظ کند و مسئولیتی در قبال صحت آن بر عهده نگیرد (امیدواری و گلغام، ۱۳۹۶: ۹۳-۹۵). علاوه بر این، رسانه‌ها در جایگاه میانجی یا واسطه قرار دارند. آنها می‌توانند در چنین شرایطی رویدادهای دارای گزارش خبری را برحسب عقل سلیم به مخاطبان انتقال دهند. به عبارت دیگر، مشروعیت دادن و بازتولید روابط نامتوازن قدرت به وسیله طرح و ارائه صدای صاحبان قدرت به عنوان صدای عقل سلیم صورت می‌گیرد (فرکلاف، ۱۳۹۹: ۷۴). بنابر آنچه ذکر شد، نقل قول مستقیم می‌تواند راهکاری کاربردی برای ارائه ایدئولوژی رسانه در قالب عقل سلیم باشد.

سطح سوم نظریه برجسته‌سازی که به شبکه‌سازی مفاهیم توجه دارد «به جنبه‌ها یا ویژگی‌های مختلف یک موضوع می‌پردازد» (قنبری باغستان و جبارپور، ۱۴۰۱: ۴۱) به طوری که مخاطبان با ایجاد ارتباط مفهومی میان این شبکه از اطلاعات، به تصویر کلی از موضوع مطرح شده دست می‌یابند. مک کومبز از این تصویر کلی با نام نقشه شناختی یاد می‌کند (McCombs & Gue, 2014: 261). برخی نیز سطح سوم برجسته‌سازی را موضوعی میان رسانه‌ای تلقی می‌کنند که به تأثیر رسانه‌های نوین بر رسانه‌های سنتی می‌پردازد (زائر امیرانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۹). بسیاری از رسانه‌ها با کمک استعاره‌های مفهومی و یا استعاره‌های چندوجهی که ترکیبی از تصاویر و نوشته هستند، به بازنمایی اخبار می‌پردازند که ساختار جملات را نشان‌دار می‌سازد و بر ارزش خبری می‌افزاید. جورج لیکاف و مارک جانسون^۱ در کتاب *استعاره‌هایی که با آن زندگی می‌کنیم*، نقش استعاره در زندگی روزمره را اینگونه توضیح می‌دهند: «اکثر مردم استعاره را صنعتی ادبی می‌دانند که به زبان نامعمول شعر مربوط است. همچنین، استعاره را فقط مختص کلمات و زبان می‌دانند. این درحالی است که استعاره حضوری فراگیر در زندگی روزمره دارد (Lakoff & Johanson, 1980: 3). به این معنا که استعاره مفهومی نه تنها در حیطه مباحث زبانی است، بلکه با حوزه اندیشه نیز در ارتباط است. به عبارت دیگر، استعاره صرفاً ابزاری زبانی برای بیان اندیشه نیست بلکه راهی برای اندیشیدن درباره چیزهاست (راسخ مهند، ۱۳۹۸: ۵۹-۶۰). همچنین، لیکاف و جانسون، بر این باورند که استعاره حیطه عمل را نیز دربرگرفته است. ویژگی دیگر استعاره‌ها کارکرد اشاری آنها است که با مقوله‌بندی خاص، واقعیت را توصیف

1. George Lakoff & Mark Johnson

می‌کنند. امروزه، دانشمندان علوم ارتباطات دریافته‌اند که استعاره نقش تعیین کننده‌ای در بسیاری از رفتارهای نمادین دارد (آسابرگر، ۱۳۹۸: ۵۶). همچنین استعاره به دلیل توانایی زیادی که در برانگیختن احساسات دارد، در تحقق هدف اصلی گوینده برای اقناع شنونده بسیار مؤثر است (چارتریس بلک، ۱۳۹۸: ۲۰).

لیکاف و جانسون، استعاره‌های مفهومی را به سه دسته اصلی ساختاری، جهت‌یابانه و وجودی تقسیم می‌کنند. در استعاره ساختاری، یک مفهوم بر اساس مفهوم دیگر ساختار می‌یابد. استعاره جهت‌یابانه به کمک جهات فیزیکی فهمیده می‌شوند. به این دلیل به آنها استعاره‌های جهتی نیز می‌گویند که با تجربه بدنی انسان ارتباط دارد البته گزینش یک جهت خاص در فرهنگ انسان ریشه دارد (قائمی‌نیا، ۱۴۰۱: ۷۱). نوع سوم از استعاره‌های مفهومی، استعاره وجودی نام دارد که در این استعاره یک شیء به عنوان یک شخص لحاظ می‌شود. این امر این امکان را ایجاد می‌کند که تعداد زیادی از هویت‌های غیربشری در قالب انگیزه‌ها، اوصاف و فعالیت‌های بشری شناخته شوند. گاهی استعاره وجودی به شکل شخصیت‌بخشی نگاشت می‌شود. الجزیره با شخصیت‌بخشی به کشورها یا سازمان‌ها، از ویژگی‌های بدنمند ساختن آن برای استخدام استعاره وجودی بهره برده است. به کار بردن تمام عباراتی که به نوعی به افعال انسانی شبیه هستند، از ایران، آمریکا، عراق و بقیه کشورها استعاره وجودی می‌سازد. این موضوع درباره مفاهیم انتزاعی نیز صادق است.

روش پژوهش

برای پاسخ به سؤالات تحقیق حاضر، از روش تحلیل محتوای ترکیبی استفاده شده است؛ زیرا از یکسو پاسخ به سؤال اول که با مرحله اول برجسته‌سازی ارتباط دارد، نیازمند روش تحلیل محتوای کمی است و از سوی دیگر، ماهیت سؤال دوم و سوم تحقیق که چرایی و چگونگی برجسته‌سازی را مورد پرسش قرار داده‌اند، پژوهش را به سمت تحلیل محتوای کیفی سوق می‌دهد. بر این اساس، تحقیق از دو بخش کمی و کیفی تشکیل شده است. بخش اول به اولویت‌های خبری شبکه الجزیره اختصاص داشت که با محاسبه میزان فراوانی اخبار در بازه زمانی ۵ سال (۲۰۱۹-۲۰۲۳) و با روش کمی بررسی شد. به این منظور ۵۰۰ خبر (۱۰۰ خبر از هر سال) به صورت تصادفی انتخاب شدند که با محاسبه آمار آنها، اخبار برجسته‌سازی شده بر اساس معیار تکرار در این مدت مشخص شدند. طبق جدول ۲، نتایج نشان داد که سه موضوع کلی

بیشتر از بقیه در این مدت پوشش داده شده‌اند. این سه موضوع عبارتند از: درگیری‌های میان نیروهای شیعه، فساد اقتصادی و حضور نیروهای ایرانی و آمریکایی در عراق از آن جمله هستند. از آنجا که مجال بررسی هر سه موضوع میسر نیست، تحقیق حاضر در ادامه، موضوع ایران و آمریکا را با حجم نمونه ۱۰۰ خبر، برای بررسی انتخاب کرد تا بررسی مرحله دوم و سوم برجسته‌سازی بر روی این تعداد متمرکز شود. این حجم نمونه حاصل تمام شماری اخبار مربوط به حوزه مذکور در بازه زمانی مورد پژوهش است و بررسی آن بر اساس روش تحقیق کیفی طراحی شده است؛ زیرا «سوالات کیفی مجموعه‌ای از رویه‌های تفسیری و مادی است که جهان مادی را مرئی و آشکار می‌سازد» (فریمن، ۱۴۰۰: ۲۷) و بر مشخصات زبان به منزله وسیله ارتباطی برای به دست آوردن معنا و محتوای متن تأکید می‌کند (سرافینلی، ۱۳۹۹: ۹۸). این امر تحلیل را واجد مراحل می‌سازد که آشنایی با داده‌ها، ایجاد کدهای اولیه، جستجوی مضمون‌ها، بازبینی مضمون‌ها، تعریف و نامگذاری مضمون‌ها و تهیه گزارش از مراحل آن به شمار می‌رود (Braun & Clarke, 2006: 16-23). پس از آن برای کدگذاری باز، محوری و انتخابی اخبار اقدام شد. لازم به ذکر است واحد تحلیل در این پژوهش مضمون یا مفهوم و واحد زمینه شامل یک خبر کامل به همراه عناوین اصلی و فرعی، لید و متن خبر است. همچنین در پژوهش حاضر در جهت تأمین اعتبار یا روایی، پژوهشگران با بررسی داده‌ها در فواصل زمانی متفاوت و بازبینی نتایج، سعی در بالا بردن فاکتور دقت در پردازش داده‌ها و افزایش اعتماد و اعتبار آن داشته‌اند. علاوه بر این، از روش توافق درون موضوعی نیز برای محاسبه پایایی کدگذاری‌ها استفاده شده است که درصد آن از حاصل تقسیم تعداد کدها بر تعداد توافق حاصل از مقایسه کدگذاری دو پژوهشگر به دست می‌آید و با فرمول زیر محاسبه می‌شود:

درصد توافق درون موضوعی = تعداد توافق ÷ تعداد کل کدها

$$100 \div 86 \cong 1/16\%$$

از آنجایی که درصد به دست آمده از ۰/۶ بیشتر است، پس تحقیق از پایایی بالایی برخوردار است.

۳. یافته‌های تحقیق

۳-۱. سطح اول برجسته‌سازی

سطح اول برجسته‌سازی با بررسی تکرار اخبار در بازه زمانی خاص معنا می‌یابد. بنابراین برای پاسخ به پرسش اول تحقیق که ناظر به سطح اول برجسته‌سازی است، باید مصادیق برجسته‌سازی در الجزیره شناسائی شوند. بدین منظور ۵۰۰ خبر از الجزیره نت در بازه زمانی ۵

ساله (۲۰۱۹-۲۰۲۳) به طور تصادفی انتخاب شد و میزان تکرار در آنها محاسبه شد که نتایج آن در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول ۲. اخبار برجسته‌سازی شده در شبکه الجزیره در بازه زمانی (۲۰۱۹-۲۰۲۳)

ردیف	موضوع خبر	فراوانی	درصد
۱	حضور ایران و آمریکا در خاک عراق	۱۰۰	۲۰٪
۲	درگیری‌های گروه‌های سیاسی	۱۶۰	۳۲٪
۳	فساد اقتصادی	۸۷	۱۷,۴٪
۴	سایر	۱۵۳	۳۰,۶٪
۵	مجموع	۵۰۰	۱۰۰٪

آمار نشان می‌دهد از ۵۰۰ خبرمنتخب این شبکه (۱۰۰ خبر برای هر سال)، ۲۰٪ به اخبار حضور ایران و آمریکا در عراق مربوط بوده است. بنابراین موضوع مذکور در کنار اخبار مربوط به فساد اقتصادی و درگیری گروه‌های سیاسی، بازنمایی وسیعی در اخبار الجزیره داشته است. بر این اساس، با بررسی میزان تکرار اخبار، سؤال اول پژوهش که در مورد مصادیق برجسته‌سازی بود پاسخ داده می‌شود.

۲-۳. سطح دوم برجسته‌سازی

سطح دوم برجسته‌سازی چگونگی تفکر در مورد موضوعات مطرح شده در سطح اول را به مخاطبان خود القا می‌کند. برای بررسی این سطح، از میان اخبار جدول ۱، اخبار حضور نیروهای ایران و آمریکا در عراق انتخاب شد و کدگذاری عناوین اخبار با حجم نمونه ۱۰۰ خبر صورت گرفت. در ادامه پس از کدگذاری باز اخبار مربوط به حضور ایران و آمریکا در عراق، کدهای محوری اخبار توضیح داده می‌شود.

جدول ۳. نمونه‌های منتخب کدگذاری اخبار مربوط به حضور ایران و آمریکا در عراق

کد انتخابی: توجیه حضور نظامی آمریکا در عراق		
کدگذاری محوری	کدگذاری باز	ردیف
تأثیرات حضور همزمان ایران و آمریکا	تهدید آمریکا توسط ایران منافع آمریکا در عراق در تیررس ایران قرار دارد.	۱
	هدف قرار گرفتن عین الاسد سپاه پاسداران جزئیات حمله به «عین الاسد» را فاش کرد و به اقدامات پیش رو اشاره کرد.	۲
	هدف قرار گرفتن الحشد الشعبی درگیری بر سر کشته شدن یک رهبر دیگر... حمله جدید آمریکایی‌ها به نیروهای الحشد الشعبی در عراق.	۳
	تهدید ایران توسط آمریکا واشنگتن تهدید می‌کند که حملات پیشگیرانه را علیه گروه‌های عراقی وفادار به ایران انجام خواهد داد.	۴
تأثیرات حضور ایران	ایران تنها برنده در خاک عراق گزارش تکان دهنده ارتش آمریکا: ایران تنها برنده حمله به عراق است.	۵
	ایران و دخالت مذهبی در عراق نجف... مقصد ایران برای گسترش نفوذ مذهبی خود در عراق	۶
	تعیین تکلیف برای عراق خامنه‌ای از عراق می‌خواهد که سریعاً نیروهای آمریکایی را خارج کند.	۷
	ایران عامل در دسر عراق پس از ترور (سردار) سلیمانی... عراق در لبه پرتگاه قرار گرفته است.	۸
	عراق بازیچه دست ایران نشنال اینترست: سلیمانی مسئول امور عراق بود، نه آمریکا.	۹
	تشدید درگیری‌های درون شیعه جنجال و اختلاف عراق بر سر کشته شدن المهندس و سلیمانی.	۱۰
	ایران عامل قطع گاز عراق احزاب عراق برای مقابله با مشکل قطعی برق خواستار پرداخت عوارض گاز به تهران هستند.	۱۱
	رابطه ایران و الحشد الشعبی پس از حملات اخیر علیه نیروهای الحشد الشعبی، عراق بین دو تحصن قرار گرفته است.	۱۲

کد انتخابی: توجیه حضور نظامی آمریکا در عراق		
ردیف	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۱۳	ضرر عدم حضور آمریکا گزارش آمریکایی: خروج نیروهای خارجی به عراق آسیب خواهد رساند.	تأثیرات حضور آمریکا
۱۴	تصمیمات منطقی آمریکا با وجود تحریم‌ها، آمریکا بار دیگر به عراق اجازه خرید برق از ایران را داد.	
۱۵	حضور مفید آمریکا در اقتصاد عراق واشنگتن متعهد شد از پروژه اتصال برق بین عراق و کشورهای خلیج فارس حمایت کند.	
۱۶	احترام به دموکراسی و توافق متقابل از سوی آمریکایی‌ها مفاد توافقنامه امنیتی عراق و آمریکا.	
۱۷	اقدام آمریکا در جهت سود مردم عراق آمریکا به عراق اجازه می‌دهد هزینه برق ایران را از طریق بانک‌های غیر عراقی پرداخت کند.	
۱۸	تبعات عدم حضور آمریکا در اقتصاد عراق مقاله ای در نیویورک تایمز: این وضعیت عراق ۲۰ سال پس از حمله آمریکاست.	
۱۹	ضررهای جنگ عراق برای آمریکا جنگ عراق برای آمریکا بدتر از جنگ ویتنام است.	
۲۰	وعده حمایت اقتصادی آمریکا تماس تلفنی بین بایدن و السودانی و حمایت از اقتصاد عراق در رأس موضوعات قرار دارد.	

جدول شماره ۲ در برگیرنده نمونه اخبار مربوط به حضور ایران و آمریکا در عراق است که از بررسی ۱۰۰ نمونه مربوط به این موضوع به دست آمده است. محتوای کدهای باز پس از تحلیل، به ۳ کدمحوری تقلیل می‌یابد. این کدهای محوری عبارتند از: تأثیر حضور هر دو کشور در عراق، تأثیر حضور ایران و تأثیر حضور آمریکا. کد اول این مطلب را خاطر نشان می‌سازد که حضور همزمان ایران و آمریکا در عراق همواره برای این کشور دردسرساز بوده و در نهایت باید توجیهی برای حضور آنها وجود داشته باشد. از آنجا که ایجاد دوگانه‌های متضاد یکی از راه‌های تولید معنا است، پرداختن به نتایج حضور و فعالیت این دو کشور راهبرد مناسبی برای الجزیره نت برای پیشبرد اهداف خود در عراق و منطقه محسوب می‌شود. یکی از موضوعاتی که خصومت و

تضاد این دو کشور را به حداکثر رساند، ترور سردار سلیمانی بود که الجزیره در عناوین زیر به بازنمایی آنها پرداخت:

«واشنگتن تهدید می‌کند که حملات پیشگیرانه را علیه گروه‌های عراقی وفادار به ایران انجام خواهد داد» (الجزیره نت، ۲۰۲۰/۱/۲).

«انتقام ایران به خاطر سلیمانی... تهران از کشته شدن ۸۰ سرباز آمریکایی می‌گوید و ۱۰۰ هدف را در منطقه برای حمله زیرنظر دارد» (الجزیره نت، ۲۰۲۰/۱/۸).

کد دوم که نمایانگر حضور دردرساز ایران برای عراق است، از جمع‌بندی اخباری که نمونه‌هایی از آن در ادامه ذکر می‌شود به دست آمده است. به عنوان مثال به نظر می‌رسد الجزیره در خبری که از دیدار روحانی و مسئولان عراقی در تاریخ ۲۰۱۹/۳/۱۲ منتشر ساخت، درصدد بازنمایی نگاه منفعت‌طلبانه ایران به عراق است. زمانی که این خبر با عنوان «روحانی در بغداد: مقابله با تحریم‌های آمریکا اولویت اصلی است»، در کنار خبری که درباره مکالمه سیاستمداران آمریکایی با مسئولان عراق قرار می‌گیرد، عمق بیشتری پیدا می‌کند. الجزیره در تاریخ ۲۰۲۳/۲/۳ خبری با این عنوان منتشر کرد: «تماس تلفنی بین بایدن و السودانی .. حمایت از اقتصاد عراق در رأس موضوعات قرار دارد». در این خبر دغدغه اصلی آمریکایی‌ها حل مشکلات عراق عنوان شده است.

کد سوم نشان دهنده حضور مفید آمریکا برای عراق است و از جمع‌بندی عناوین خبری در موضوعات متنوع سیاسی و اقتصادی و غیره بدست آمده است. بخش نیرو از جمله برق و گاز یکی از حوزه‌هایی است که این شبکه به آن توجه داشته و به بازنمایی مواضع ایران و آمریکا در قبال آن پرداخته است. در ادامه دو خبر بررسی خواهد شد که موضع ایران و آمریکا را در حوزه انرژی در عراق بازنمایی می‌کنند.

- «احزاب عراقی برای مقابله با مشکل قطعی برق خواستار پرداخت عوارض گاز به تهران هستند» (الجزیره نت، ۲۰۲۳/۷/۹).

- «با وجود تحریم‌ها، آمریکا باردیگر به عراق اجازه خرید برق از ایران را داد» (الجزیره نت، ۲۰۲۳/۱۱/۱۵).

مقایسه این دو خبر چهره‌ای منفی از ایران به نمایش می‌گذارد در حالی که مواضع آمریکا را جوانمردانه و منطقی منعکس می‌کند. به عبارت دیگر آمریکا را ناجی عراق در مقابل دردسرهای ایجاد شده از سوی ایران برای عراق جلوه می‌دهد. البته گاه این شبکه به صراحت حضور آمریکا

را برای عراق مفید معرفی کرده است. مثلاً در عنوان خبری «گزارش آمریکایی: خروج نیروهای خارجی به عراق آسیب خواهد رساند» (الجزیره نت، ۲۰۱۹/۲/۲۳)، به ضرورت وجود آمریکائی‌ها اشاره کرده است.

کدگذاری اخبار الجزیره نشان می‌دهد که این شبکه به خوبی از روابط دو کشور متخصص ایران و آمریکا و تداخل منافع آنها در عراق در ایجاد جریان‌سازی و تولید بحران بهره برده است. بحران‌سازی رسانه‌ای یک واقعیت رسانه‌ای است که می‌تواند ریشه در واقعیت خارجی داشته باشد و یا یک ایده ذهنی و جعلی باشد (بشیر، ۱۳۹۰: ۱۴۴). بحران از هیچ آغاز نمی‌شود و در نوعی از عدم تعادل در سیستم‌های جامعه اعم از حکومتی و غیرحکومتی ریشه دارد (بشیر، ۱۳۹۰: ۱۴۳). این راهبرد در شبکه الجزیره نیز دنبال می‌شود. بازنمایی عدم امنیت در عراق، مسئله حضور نیروهایی که ضامن امنیت هستند را ضروری ساخته است. این توجیه در حالی صورت می‌گیرد که همزمان نیروهای ایران در دسرساز و نیروهای آمریکایی برطرف کننده در دسر معرفی شوند. بدین ترتیب سؤال دوم پژوهش که چرایی و علت برجسته‌سازی را مورد پرسش قرار داده بود، پاسخ داده شد. علاوه بر این، ایجاد چنین چارچوبی با کمک ادبیات خاص صورت گرفته است. به عبارت دیگر، سطح دوم برجسته‌سازی که مکمل چارچوب‌گذاری است، ممکن است شیوه‌های زبانی خاص را به کارگیرد و یا از نقل قول افراد معروف و مشهور استفاده کند (سورین و تانکار، ۱۳۹۰: ۳۴۸-۳۴۹). در ادامه به برخی از این روش‌ها اشاره می‌شود.

۱-۲-۳. واژگان منفی

تلاش برای جهت‌دهی نگرش مخاطب به جنبه‌های خاص از یک موضوع و پنهان کردن جنبه‌های دیگر آن از کوچکترین واحدهای کلام یعنی واژگان آغاز می‌شود. توجه به واژه‌هایی که بر اوضاع نامناسب و بحرانی دلالت دارند، می‌تواند قسمتی از تلاش‌های الجزیره نت را در بازنمایی ناامنی عراق نشان دهد. استخدام کلماتی چون «آزمه -الدمار-التصعید-صراع-العقوبات-دمار و قتل- خلاف- الإرهاب-اغتيال-الإشتباک- الحرب-تحدیات-جدل-انشقاق-نزاعات-السلبیات-العنف-تدمیر -اعتصام-معضله-اشکالات- ترهیب-تهدید و غیره»^۱، در سطح واژگان می‌تواند زمینه را برای گسترش اخبار بحران آفرین فراهم سازد. به عنوان مثال این شبکه در

۱. بحران - تخریب - تشدید - درگیری - تحریم - ویرانی و مرگ - اختلاف - ترور/بسم - ترور - درگیری - جنگ - چالش‌ها - جنجال - تفرقه - اختلاف - منفی - خشونت - تخریب - تحصن - معضل - مشکلات - ارعاب - تهدید و غیره.

عنوان خبری «شبه نظامیان طرفدار ایران عراق را به وسیله آمریکا به سختی می‌اندازند» (الجزیره نت، ۲۰۱۹/۵/۸)، به ایجاد مزاحمت نیروهای ایرانی در عراق اشاره دارد و یا با عنوان «تشدید تنش پس از سلیمانی... عرب‌های غایب بازنده هستند!» (الجزیره نت، ۲۰۲۰/۱/۸)، تهدید ایران را برای جهان عرب گوشزد می‌کند.

۲-۳. سیاق نقل قول

بسیاری از اخبار الجزیره درباره عراق، در قالب نقل قول‌های مستقیم و غیرمستقیم از افراد صاحب منصب و مسئولان عراقی در موضوعات مختلف بازگو شده‌اند. این درحالی است که نقل قول کارشناسان و مقامات سیاسی خارجی نیز به فراوانی در قسمت‌های مختلف واحد زمینه که شامل عنوان اصلی یا متن است، وجود دارد. حتی بسیاری از تصاویر خبری و عکس‌نوشته‌های مربوط به آن، از یک خبرگزاری خارجی نقل شده است. به طوری که می‌توان نام‌های مشهوری چون آسوشیتدپرس، آناتولی، فرانسه، رویترز و غیره را در میان آنها مشاهده کرد. نکته جالب، وجود اخباری است که به طور کامل از یک گزارش و یا مصاحبه یا متن قرارداد خارجی نقل قول شده است. ذکر نقل قول در عنوان خبری به نوعی نشان‌دار کردن آن محسوب می‌شود و به معنای بار ایدئولوژیک آن است. می‌توان گفت، ذکر نقل قول‌های متعدد علاوه بر مستندسازی و گواه‌نمایی رسانه، نوعی خاصیت پنهان‌سازی را در بطن خود دارد؛ یعنی استفاده از ساختار نقل قول به شکل‌های مختلف و یا ذکر نام خبرگزاری‌های بزرگ دنیا، یکی از شگردهای الجزیره برای بازنمایی مسائلی است که خود نمی‌خواهد مسئولیت انتشار آنها را بپذیرد. این تکنیک رسانه‌ای برای مفصل‌بندی مفاهیم به ظاهر بی‌طرفانه و جهت‌دهی به آنها برای اقناع و خوانش معطوف به سلطه در مخاطبان به کارگرفته شده است. بر این اساس، الجزیره مسائل مربوط به ایران یا آمریکا را در قالب نقل قول از افراد مهم یا خبرگزاری‌های بزرگ آورده است تا علاوه بر اعتباربخشی به خبر خود با اعلام بی‌طرفی، مسئولیت اخبار مذکور را متوجه منبع خبری دیگر سازد؛ به عنوان مثال الجزیره در تاریخ ۲۰۲۱/۷/۱۴ به نقل از رویترز آورده است: «یک هیئت ایرانی از گروه‌های مسلح خواست تا از نیروهای آمریکایی انتقام بگیرند» و یا در تاریخ ۲۰۲۱/۱۱/۳ به نقل از فارین پالیسی^۱ مجله نام‌آشنای آمریکایی در حوزه روابط بین‌الملل آورده است که: «عراقی‌ها به دور از نفوذ تهران و واشنگتن و «شبه نظامیان سایه» خواهان کشوری

قدرتمند هستند». این خبر چندین معنی را در بردارد. اول آنکه به نفوذ ایران و آمریکا در عراق اشاره کرده و عراق را تحت سلطه آنان معرفی کرده است و از سوی دیگر ایران و آمریکا را مسبب عملکرد ضعیف دولت عراق دانسته است و در نهایت الجزیره با نقل قول این خبر از یک مجله آمریکایی دو هدف را دنبال کرده است اول اینکه خود را از صحنه اتهام خارج ساخته و دوم اینکه چهره آمریکایی‌ها را بهتر از ایرانی‌ها به تصویر کشیده است؛ زیرا انتقاد یک مجله آمریکایی از کشور خود، نشان دهنده آزادی بیان و روح حق طلبی در آن کشور است.

۳-۲-۳. ساختار سؤالی

یکی از ساختارهای نشاندار که الجزیره به آن در اخبار خود توجه داشته، ساختار سؤالی عناوین اصلی است. این شبکه در بازنمایی موضوعات مختلف از این ساختار بهره برده و همواره در پی درگیر کردن مخاطب و جذب او برای پیگیری محتوای خبری بوده است. این شبکه در تاریخ ۲۰۲۰/۱/۲۲ خبری را با عنوان «میان ایران و آمریکا.. چرا عراق از بحران‌های سیاسی خود خارج نمی شود؟» منتشر ساخته است. به نظر می‌رسد الجزیره با این عنوان و شکل سؤالی آن درصدد بی طرف نشان دادن خود در مقام یک تحلیل گر است. اما عناوین فرعی این خبر مانند عبارت «دلایل کاهش نفوذ ایران در عراق» (همان)، بردست داشتن ایران در ایجاد بحران‌های داخلی عراق و عدم محبوبیت ایران دلالت می‌کند. همچنین یکی از مزیت‌های ساختار سؤالی وسعت بخشیدن به گزینه‌های احتمالی برای وقوع حوادث از طریق به کارگیری نیروی خیال خوانندگان و دانش زمینه‌ای آنها است. مثلاً این شبکه در خبری با عنوان «ایران در انتقام سلیمانی چگونه و از کجا به منافع آمریکا ضربه خواهد زد؟» (الجزیره نت، ۲۰۲۰/۱/۴) در پی درگیر کردن حس تخیل مخاطبان در خلق احتمالات مختلف برای این موضوع بوده است.

۳-۳. سطح سوم برجسته‌سازی

سطح سوم برجسته‌سازی یا شبکه‌سازی مفاهیم، با ایجاد ارتباط مفهومی میان اطلاعات، به تصویرکلی از موضوع مطرح شده می‌انجامد. مک کومبز از این تصویر کلی با نام نقشه شناختی یاد می‌کند (McCombs & Gue, 2014: 261). شبکه‌سازی با کمک بافت خبر و ایجاد ارتباط میان مفاهیم صورت می‌گیرد. اکثر جملات به نوعی ساخت‌های ایدئولوژیک هستند. حتی بیشتر ساخت‌های نحوی بی‌نشان نیز که در مرحله توصیف زبانی و کنش بیانی و معناشناختی ایدئولوژیک نیستند، در مرحله تفسیر و تحلیل و هنگام قرارگرفتن در بافت، ایدئولوژیک می‌شوند.

ساخت‌های ایدئولوژیک به لحاظ معناشناسی از طریق حذف و اظهار، ترادف، هم‌آوایی، هم‌نویسی و تضاد، استعاره، مجاز و فنون بلاغت معنایی، به‌دنبال فعال کردن دانش پیش‌زمینه‌ای خاصی در ذهن خواننده یا شنونده هستند و این کار را با کمک استعاره‌های ذهنی، طرحواره‌ها و قالب‌های ذهنی انجام می‌دهند و معنای خاصی را تداعی و یا ایجاد می‌کنند (آقاگل‌زاده، ۱۳۹۴: ۱۹۸). مطابق این دیدگاه، نویسنده یا گوینده می‌تواند به طور تلویحی و غیرمستقیم ذهن خواننده را چنان هدایت و مدیریت کند که به سوی معنا و پیام نانوشته مورد نظر سوق دهد. یکی از کاربردهای استعاره مفهومی، ایجاد معانی جدید از طریق برقراری ارتباط میان حوزه مفهومی مبدأ و مقصد است. به عبارتی قدرت استعاره‌ها را باید در این نکته دانست که مقوله‌بندی و توصیفی جدیدی از واقعیت را ارائه می‌دهند (قائمی‌نیا، ۱۳۹۹: ۱۷۵). این ویژگی استعاره‌های مفهومی، کاربرد آنها را در تولید و انتشار اخبار در رسانه‌ها فراگیر ساخته است.

۱-۳-۳. استعاره مفهومی

بررسی‌ها نشان می‌دهد که رسانه الجزیره در موضوعات مختلف خبری از استعاره‌های مفهومی با حوزه خاص استفاده کرده است. به عنوان مثال بیشترین استعاره مفهومی در اخبار سیاسی مشاهده می‌شود که در اخبار مربوط به ایران و آمریکا نیز حضور دارند. این استعاره‌ها با توجه به سختی و نرمی خبرها، حوزه مفهومی جنگ و نزاع و یا بازی را مورد توجه قرار داده‌اند و مفاهیمی چون هدف‌گیری، برد و باخت، آتش‌افروزی و سقوط را منتقل می‌کنند.

استعاره ساختاری در اخبار سیاسی الجزیره به فراوانی یافت می‌شود. به عنوان مثال، الجزیره درباره درگیری منافع ایران و آمریکا در عراق در تیتیر اصلی خود عبارت «منافع آمریکا در عراق در تیررس هدف ایران» را درج کرده است (الجزیره نت، ۲۰۱۹/۵/۹). واژه هدف‌گیری، سیاست را به مانند ورزش تیراندازی و فعالان این حوزه را بسان بازیگرانی مفهوم‌سازی کرده است که به طور مستمر در حال رقابت هستند. بدیهی است با این دیدگاه، نتیجه بازی می‌تواند برد یا باخت باشد. مشابه این مفهوم‌سازی در تیتیر دیگری از الجزیره در تاریخ ۲۰۱۹/۱/۳۱ آمده است. جمله «ایران تنها برنده حمله به عراق است»، به نگاشت استعاره در حوزه معنایی بازی مرتبط است. همچنین در عنوانی که در تاریخ ۲۰۲۰/۹/۱۴ منتشر شده، علاوه بر برجسته‌سازی اختلاف‌های داخلی شیعیان، مخاطب را درگیر این پرسش می‌سازد که «برای چه ممکن است که ایران بازنده حقیقی درگیری شیعه در عراق باشد؟». بدین ترتیب استعاره ساختاری (سیاست بازی است) مفهوم‌سازی می‌شود. این استعاره بیشتر برای برانگیختن احساسات ملی عراقی‌ها برضد همسایه

خود، ایران به کار رفته است و با بازیچه نشان دادن عراق، این کشور را محل نزاع دیگر کشورها دانسته است. لازم به ذکر است که استعاره‌های مربوط به سیاست تنها به موارد ذکر شده محدود نمی‌شوند. الجزیره در خبری دیگر، استعاره (سیاست معامله است) را به کار برده است. این خبر در تاریخ ۲۰۲۰/۱/۱ و با این عنوان ذکر شده است: «الحشدالشعبی محاصره سفارت آمریکا در ایران را یادآوری کرد. واشنگتن تهران را به پرداخت بهای آن و ارسال نیروهای کمکی نظامی تهدید کرد». در این خبر، پرداختن بها و پول، سیاست را در حوزه معنایی معامله نگاشت می‌کند. علاوه بر این، معانی دیگری را نیز به مخاطب القا می‌کند. به عنوان مثال با ذکر جمله‌ای از الحشد الشعبی، به دخالت ایران در امور عراق اشاره کرده و وابستگی الحشدالشعبی به ایران را برجسته ساخته است.

الجزیره در بسیاری از اخبار خود استعاره‌های جهتی را نیز به کار گرفته است و کشورها را همچون مکانی مجسم کرده است که واجد ویژگی‌های مکانمندی مانند جهت و یا اجزا هستند. به عنوان مثال این شبکه در تاریخ ۲۰۲۰/۱/۳ وضعیت عراق را بعد از ترور سردار سلیمانی اینگونه توصیف کرده است: «پس از ترور سلیمانی، عراق در لبه پرتگاه قرار گرفته است». هابویه در لغت به معنای حفره عمیق و همچنین یکی از نام‌های جهنم است که در قرآن نیز آمده است. این تیتر خبری، استعاره جهتی را در بردارد که مسیر حرکت عراق را از بالا به پایین ترسیم می‌کند. نگاشت این استعاره به این صورت است که عراق همچون فردی که در جای بلندی قرار دارد، بعد از یک حادثه که در اینجا ترور یکی از سرداران بزرگ ایرانی است، در حال افتادن در پرتگاه است. اگرچه حقیقت این است که آمریکائی‌ها مسبب این ترور بوده و مسئولیت آن را نیز به عهده گرفته‌اند، اما این عنوان خبری، در پی القا این معنا است که حضور ایران در عراق، علت سقوط این کشور به وضعیت جهنمی است.

استعاره‌های وجودی نیز در اخبار الجزیره قابل مشاهده هستند. به عنوان مثال این شبکه در خبری با عنوان «نشنال اینترست: سلیمانی زمام امور عراق را به دست گرفته بود نه آمریکا» (الجزیره نت، ۲۰۲۰/۱/۴)، علاوه بر استفاده از سیاق نقل قول، با نسبت دادن صفات انسانی به دو کشور آمریکا و عراق در قالب استعاره مفهومی وجودی، سعی در اقناع مخاطب داشته است. مزیت دیگر استعاره پنهان‌سازی نیت گوینده است. استعاره نه تنها گزاره‌ها را از گفتمان مستقیم پنهان می‌کند، بلکه دو معنا به همراه دارد که اولاً گوینده را نمی‌توان مسئول پیام دانست. ثانیاً در اینجا پیامی در حال انتقال است که نمی‌توان به طور صریح و روشن درباره آن بحث کرد

(Cameron & Low, 1999: 86). بنابراین شبکه الجزیره با به کار بردن استعاره‌های مفهومی، مخاطب را به کنشگری و اقناع درباره گفتمان پنهان شده در اخبار دعوت می‌کند.

۲-۳-۳. ارجاع و مرور تاریخی

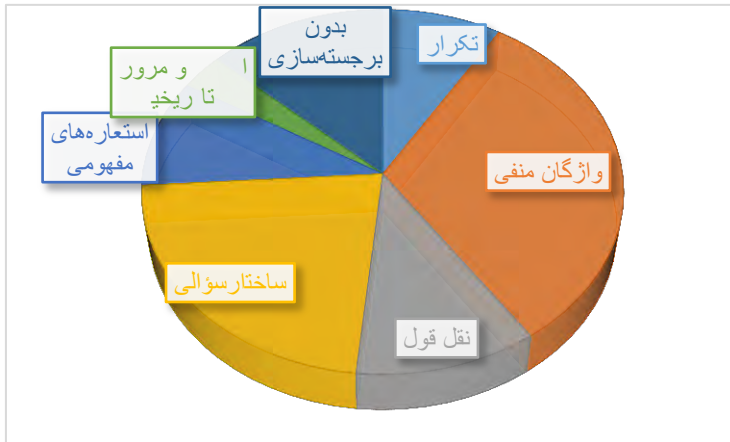
رسانه با یادآوری تاریخ و پیشینه یک ملت و برقراری ارتباط بین اخبار مختلف، این قابلیت را دارد که حافظه تاریخی را با اخبار گذشته و زمان حاضر درگیر کند و بر ساخت معانی جدید اقدام کند. بنابراین، اخبار الجزیره درباره عراق با تاریخ سیاسی این کشور ارتباط برقرار می‌کند و زمینه آشکار ساختن هژمونی پنهان در این اخبار را فراهم می‌سازد. ترومای جنگ یکی از مواردی است که الجزیره از آن برای برقراری رابطه میان اخبارکنونی شبکه و اطلاعاتی که قبلاً ارائه نموده، استفاده کرده است. اشاره به حمله نظامی آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ در ناخودآگاه هر عراقی یکی از بدترین خاطرات به شمار می‌رود. بنابراین، الجزیره با عبارت (الغزو الأمريكية) یعنی حمله آمریکایی‌ها و یا عبارات مشابهی که به این تاریخ بازمی‌گردد، به طور مستمر آن را یادآوری می‌کند. این شبکه در مسائل مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و غیره با ذکر حمله آمریکایی‌ها، به نوعی مبتکر مبدأ تاریخی نوینی در بازنمایی اخبار عراق است. همچنین، این شبکه از این اصطلاح برای بازنمایی حضور نیروهای ایران و آمریکا در عراق نیز بهره برده است. الجزیره در خبری با عنوان «۲۰ سال از حمله آمریکا به عراق... چگونه سرزمین‌های این کشور به عرصه درگیری واشنگتن و تهران تبدیل شد؟» (الجزیره نت، ۲۰۲۳/۳/۲۰)، با اشاره به حمله آمریکا به عراق به بررسی حضور نیروهای آمریکایی و ایرانی در عراق پرداخته است. این یادآوری تاریخی در خبری دیگر از این شبکه با عنوان «گاه شماری از حضور نیروهای آمریکایی در عراق از سال ۲۰۰۳» (همان) تکرار شده که نشان از نوعی سبک خبرنگاری دارد. همانطور که ذکر شد، الجزیره با استفاده از استعاره‌های مفهومی از یک سو در پی تصویرسازی از حضور نیروهای ایرانی و آمریکایی در عراق برای مخاطبان داشته و از سوی دیگر با ارجاع تاریخی رابطه‌ای شبکه‌گون را در میان اخبار خود ایجاد کرده است. به طور کلی، این شبکه هر سه سطح برجسته‌سازی یعنی تکرار، چارچوب‌بندی و شبکه‌سازی مفاهیم را در خدمت ایجاد تصویر یک کشور بحران‌زده درآورده است. کشوری که نیروهای ایرانی و آمریکایی در آن حضور فعال دارند و همواره لازم است نیروهای بین‌المللی از جمله آمریکایی‌ها در آن حاضر باشند تا از بروز یک بحران منطقه‌ای و جهانی پیشگیری کنند. همچنین الجزیره با مرور تاریخی اخبار در جهت ایجاد شبکه معنایی در ذهن مخاطب اقدام کرده است. به عنوان مثال الجزیره در تاریخ ۲۰۲۰/۱/۴

مقاله‌ای مروری را منتشر ساخت که به طور مفصل به تاریخچه روابط ایران و آمریکا پرداخته است. به نظر می‌رسد محتوای این مقاله با عنوان «روابط ایران و آمریکا از کودتای ۱۹۵۳ تا کشته شدن سلیمانی»، نوعی جمع‌بندی مطالب مربوط به مناسبات بین این دو کشور باشد. همچنین در تاریخ ۲۰۲۰/۱/۲۲ مقاله‌ای با عنوان «۴۰ سال درگیری .. رابطه ایران و آمریکا در عرصه عراق» در این شبکه منتشر شد و این ادعا را مطرح ساخته که عراق میدان جنگی برای تسویه حساب‌های میان ایران و آمریکا محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد الجزیره با این سبک مقالات، نوعی سفر در زمان در بین اخبار خود داشته است که در جهت‌دهی افکار عمومی درباره آنچه در آینده درباره عراق در این شبکه بازنمایی خواهد شد، تأثیرگذار است. پیروی از الگوی مرور تصویری اخبار نیز در شبکه الجزیره دنبال می‌شود. به عنوان مثال، این شبکه در تاریخ ۲۰۱۹/۱۲/۳۱ در مقاله‌ای با عنوان «بارزترین رویدادهای سال ۲۰۱۹ در عراق»، تنها به درج تصاویر و عکس نوشته‌های آنها درباره وقایع سال ۲۰۱۹ اقدام کرده است که نوعی برجسته‌سازی و زنده کردن وقایع این سال در اذهان مخاطبان این شبکه است. لازم به ذکر است اگر چه مقالات مروری نوعی تکرار اخبار محسوب می‌شوند اما هدف از این مقالات با تکرار اخبار در سطح اول متفاوت است. رسانه در سطح اول برجسته‌سازی به تکرار برخی اخبار پرداخته تا آنها را مهم جلوه دهد اما مقالات مروری در جهت عمق بخشیدن به مفاهیم تکرار شده در سطح اول منتشر شده‌اند.

جدول ۴. فراوانی شیوه‌های برجسته‌سازی در شبکه الجزیره

ردیف	شیوه‌های برجسته‌سازی	فراوانی	درصد
۱	تکرار	۴۴	۸٫۸٪
۲	واژگان منفی	۱۵۸	۳۱٫۶٪
۳	نقل قول	۵۶	۱۱٫۲٪
۴	ساختارسؤالی	۱۱۲	۲۲٫۴٪
۵	استعاره‌های مفهومی	۴۸	۹٫۶٪
۶	ارجاع و مرور تاریخی	۱۶	۳٫۲٪
۷	بدون برجسته‌سازی	۶۶	۱۳٫۲٪
۸	مجموع	۵۰۰	۱۰۰٪

نمودار ۵. فراوانی تطبیقی شیوه‌های برجسته‌سازی در شبکه الجزیره

جدول شماره ۳، فراوانی شیوه‌های برجسته‌سازی در شبکه الجزیره را ارائه داده که مطابق اطلاعات به دست آمده واژگان منفی با ۳۱٫۶٪، بیشترین فراوانی را در میان تکنیک‌های زبانی داشته و بعد از آن به ترتیب ساختار سؤالی با ۲۲٫۴٪، نقل قول با ۱۱٫۲٪، استعاره مفهومی با ۹٫۶٪ و ارجاع تاریخی با ۳٫۲٪ قرار داشته‌اند. در این میان ۸٫۸٪ اخبار تکرار شده و ۱۳٫۲٪ از اخبار نیز بدون برجسته‌سازی بوده است. نمودار شماره ۴ نیز به ارائه‌نمایی کلی از تکنیک‌های برجسته‌سازی به کار رفته در الجزیره پرداخته است. به این ترتیب سؤال سوم تحقیق که درباره شیوه‌های برجسته‌سازی در الجزیره نت بود، پاسخ داده شد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق برجسته‌سازی اخبار الجزیره نت را در بازه زمانی (۲۰۱۹-۲۰۲۳)، در سه سطح به نمایش می‌گذارد:

– **سطح اول برجسته‌سازی:** این سطح که شامل تکرار اخبار است، با روش تحلیل کمی بررسی شد. پس از انتخاب ۵۰۰ خبر از این شبکه در بازه زمانی (۲۰۱۹-۲۰۲۳)، سه دسته خبر که حاکی از موضوعات برجسته‌سازی شده در الجزیره بود، مشخص شدند. این سه موضوع عبارتند از: حضور نیروهای ایران و آمریکا در خاک عراق با فراوانی ۲۰٪، درگیری نیروهای سیاسی به ویژه شیعیان به میزان ۳۲٪ و فساد اقتصادی به مقدار ۱۷٫۴٪. با

مشخص شدن موضوعات برجسته‌سازی شده در الجزیره نت در بازه زمانی پژوهش، سؤال اول تحقیق که مصادیق برجسته‌سازی در این شبکه را مورد پرسش قرار داده است، پاسخ داده شد. می‌توان نتایج سطح اول برجسته‌سازی را بر اولویت‌های این شبکه برای مدیریت افکار عمومی منطبق دانست.

– **سطح دوم برجسته‌سازی:** در این سطح که چارچوب‌گذاری است و مکمل برجسته‌سازی به شمار می‌رود، نحوه به کارگیری تکنیک‌های زبانی همچون استفاده از واژگان منفی، ساختار سؤالی عناوین و سیاق نقل قول در نگارش عناوین مورد بررسی قرار گرفت. به عبارت دیگر، این مرحله از برجسته‌سازی، نحوه مدیریت افکار عمومی به واسطه ادبیات خاص را نشان می‌دهد. از آنجا که سؤال دوم پژوهش بر چرایی انتخاب موضوعات برجسته‌سازی شده تمرکز دارد، از میان سه اولویت خبری الجزیره نت، موضوعی که به مسائل ایران مرتبط است یعنی حضور نیروهای ایرانی و آمریکا در عراق معیار بررسی قرار گرفت و از دو موضوع دیگر یعنی درگیری گروه‌های سیاسی و فساد اقتصادی صرف نظر شد. برای این مرحله از تحقیق ۱۰۰ خبر مربوط به حضور نیروهای ایرانی و آمریکایی مورد بررسی کیفی قرار گرفت. به این معنا که کدگذاری باز و محوری بر اساس مضامین این خبرها انجام شد. تحلیل کدهای مذکور، پژوهش را به این فرضیه (کد انتخابی) رساند که شبکه الجزیره در پی ارائه توجیه منطقی برای حضور نیروهای آمریکایی در عراق است. بدین ترتیب سؤال دوم پژوهش که چرایی و دلیل برجسته‌سازی را مورد پرسش قرار داده بود، پاسخ داده شد. همچنین پایایی کدگذاری‌ها از روش توافق درون موضوعی و با ۱۶،۱ درصد مورد تأیید واقع شد.

– **سطح سوم برجسته‌سازی:** هدف از این مرحله، ایجاد یک شبکه مفهومی و تصویر ذهنی از موضوع است و در این راستا الجزیره نت از روش‌هایی چون استفاده از استعاره مفهومی به همراه ارجاع و مرور تاریخی استفاده کرده است. بنابراین بررسی عناوین خبری این شبکه، طیف متفاوتی از تکنیک‌های نوشتاری را به نمایش می‌گذارد که همگی در جهت برجسته‌سازی بحران موجود در عراق مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این بحران‌سازی در ذهن مخاطب نیاز به یک ناجی و پایان دهنده را ضروری می‌سازد و به این ترتیب حضور نیروهای آمریکایی برای مقابله با این بحران توجیه می‌شود. به عبارت دیگر، شبکه الجزیره از روش‌های مختلف مثل تکرار، واژگان منفی، نقل قول، جملات سؤالی، استعاره‌های مفهومی و ارجاعات تاریخی برای تحقق اهداف ایدئولوژیک خود بهره برده است.

نتایج آماری نشان می‌دهد که ۸,۸٪ اخبار تکرار شده است همچنین واژگان منفی با ۳۱,۶٪، بیشترین فراوانی را در میان تکنیک‌های زبانی داشته و بعد از آن به ترتیب ساختارسؤالی با ۲۲,۴٪، نقل قول با ۱۱,۲٪، استعاره مفهومی با ۹,۶٪ و ارجاع تاریخی با ۳,۲٪ قرار داشته‌اند. علاوه بر این، این نکته از یافته‌های تحقیق به دست آمد که برجسته‌سازی زبانی برخلاف پژوهش‌های مشابه، منحصر به سطح دوم برجسته‌سازی نیست و استفاده از فنون نگارشی در تمامی سطوح برجسته‌سازی مؤثر است.

پیشنهاد‌های کاربردی و رسانه‌ای

- بر اساس یافته‌های این مقاله، رویکرد شبکه الجزیره در جهت ایجاد و بازنمایی بحران در عراق بوده است و از آنجا که یکی از اخباری که برای بازنمایی ناامنی در این کشور برجسته شده مربوط به حضور نیروهای ایرانی است، پیشنهاد می‌شود در معاونت برون مرزی صدا و سیما، برنامه‌هایی در جهت آگاه‌سازی مخاطبان عرب تولید و پخش شود.
- برطبق نتایج این مقاله، الجزیره نت برای برجسته‌سازی اخبار از تکنیک‌های زبانی مختلفی بهره برده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود شبکه‌های برون مرزی مانند پرس تی وی و العالم نیز از تکنیک‌های مشابه در خبرنگاری در جهت ایجاد تصویر درست از حضور ایران در منطقه استفاده کنند.
- از آنجا که پیش زمینه فکری مخاطبان در کدگشایی اخبار مؤثر است، پیشنهاد می‌شود از سوی صدا و سیما برنامه‌هایی برای جهان عرب ساخته شود که به واکاوی مناسبات تاریخی ایران و آمریکا بپردازند؛ زیرا بسیاری از مخاطبان عرب از اصطلاح «وجهان لعمله واحده» یعنی دو روی یک سکه، برای مناسبات بین ایران و آمریکا استفاده می‌کنند.
- برگزاری مسابقات و یا برنامه‌هایی با حضور مخاطبان عرب در استودیو شبکه‌های عربی برون مرزی می‌تواند به ایجاد یک تصویر جدید و صحیح از ایران کمک کند. برخی از مخاطبان عرب به دلیل عدم شناخت صحیح از سیاست‌های ایران، با آنها همسو نیستند. بنابراین تهیه برنامه‌های تعاملی می‌تواند به تصحیح تصویری که رسانه‌های دیگر از ایران ساخته‌اند، کمک کند.
- پیشنهاد می‌شود از جذابیت‌های ایران و همچنین خدمات ایرانیان به اسلام نیز برنامه تهیه شود تا مخاطبان عرب از اصطلاحاتی نظیر «مجوس» یعنی زرتشتی برای شیعیان استفاده نکنند.

- از منظر افکار عمومی عراق، در حالی که حضور ایرانی در عراق مشروع است اما حضور نظامیان امریکایی مداخله محسوب می‌شود. اهمیت دارد این موضوع در رسانه‌های برون مرزی تاکید شود.

- تاکید شود گروه‌های مقاومت در عراق مانند حشدالشعبی و النجبا مستقل هستند و به لحاظ دفاعی و نظامی ایران را نمایندگی نمی‌کنند.

پیشنهادهای پژوهشی

تحقیق حاضر طیف وسیعی از بازنمایی اخبار را توسط شبکه الجزیره مورد بررسی قرار داده است. از آنجا که تحقیق درباره این شبکه کمتر صورت گرفته است، واکاوی هر یک از جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره می‌تواند نتایج جدیدی را درباره راهبردهای این شبکه آشکار سازد. همچنین تحقیقات مشابه درباره بازنمایی اخبار دیگر کشورها نیز در این شبکه قابل اجرا است.

منابع و مأخذ

آسابرگر، آرتور (۱۳۹۸). *تحلیل گفتمان کاربردی*. ترجمه حسین پاینده. چاپ دوم، تهران: مروارید. آفاکل زاده، فردوس (۱۳۹۴). *زبان شناسی کاربردی و مسائل میان رشته ای زبان*. تهران: نشر علمی. امیدواری، آرزو، گلفام، ارسلان (۱۳۹۶). *بررسی گواه‌نمایی در زبان فارسی، رویکردی شناختی*. جستارهای زبانی، ۸ (۳۶)، ۷۹-۹۹.

بشیر، حسن (۱۳۹۰). *رسانه‌های بیگانه: قرائتی با تحلیل گفتمان*. تهران: سیمای شرق. ترابی اقدم، محمود، اخگری، محمد (۱۳۹۷). *نقش رادیو برون مرزی آذری در تبیین تاریخ مشترک ایران و جمهوری آذربایجان*. *مطالعات تاریخ فرهنگی*، ۹ (۳۵)، ۵۰-۲۷.

چارتریس بلک، جانانان (۱۳۹۸). *تحلیل انتقادی استعاره*. ترجمه یکتا پناه پور. قم: لوگوس. راسخ مهند، محمد (۱۳۹۸). *درآمدی بر زبان شناسی شناختی*. چاپ هفتم، تهران: سمت. رضا قلی‌زاده، بهنام، گیویان، عبدالله (۱۳۸۹). *برجسته سازی اخبار انرژی هسته‌ای ایران در بخش فارسی سایت‌های بی‌بی‌سی و صدای آمریکا طی سالهای ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۵*. *مجله جهانی رسانه*، ۵ (۱)، ۱-۱۸.

زائرامیرانی، سحر، عسگری نیا، فرشاد، و خجیر، یوسف (۱۴۰۰). *چگونگی بازنمایی مردم افغانستان در سینمای ایران براساس آرای استوارت هال*. *رهپویه هنرهای نمایشی*، ۱ (۱)، ۶۲-۵۵. ساروخانی، باقر (۱۳۹۲). *جامعه شناسی ارتباطات*. تهران: انتشارات اطلاعات.

- سرافینلی، الیزا (۱۳۹۹). *ارتباطات اجتماعی جدید در عکاسی زندگی دیجیتال در اینستاگرام*. مترجم مجید سلیمانی ساسانی. تهران: سوره مهر.
- سلیمانی ساسانی، مجید، اسکندری، علی، و چابکی، رامین (۱۳۹۱). فرآیند برجسته سازی در بی بی سی فارسی تحلیل روایت برنامه‌های کوک، صفحه دو و آپارات. *مطالعات قدرت نرم*، ۲(۶)، ۸۳-۱۱۲.
- سورین، ورنر، جیمز، تانکارد (۱۳۹۰). *نظریه‌های ارتباطات*. ترجمه علیرضا دهقان. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- سولیوان، تام، ساندرز، دنی، فیسک، جان، هارتلی، جان (۱۳۸۵). *مفاهیم کلیدی ارتباطات*. ترجمه میر حسن رئیس زاده. تهران: فصل نو.
- عقیلی، وحید، حاج محمدی، علی (۱۳۹۶). نقش ساز و کار برجسته سازی در کنترل افکار عمومی اروپا در برابر موج تحریم رژیم صهیونیستی. *رسانه*، ۲۸(۲)، ۷۵-۹۹.
- علامه فلسفی، احمد (۱۳۹۷). *قطر*. تهران: فراروان شناسی.
- غالوه کارتیگا، رینی (۲۰۲۳). *صوره التهمیش فی أخبار الحرب بین روسيا و أوكرانيا علی قناه الجزیره نت*. بحث الجامعی لدرجه البكالوريوس، مالانج: جامعه مولانا مالک ابراهیم الإسلامیه الحکومیه.
- فرکلاف، نورمن (۱۳۹۹). *تحلیل گفتمان انتقادی*. ترجمه روح الله قاسمی. چاپ دوم، تهران: اندیشه احسان.
- فریمن، ملیسا (۱۴۰۰). *شیوه‌های تفکر برای تحلیل داده‌های کیفی*. مترجم نیما حق شنو. تهران: پژوهشگاه دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.
- قائم‌نیا، علیرضا (۱۴۰۱). *استعاره‌های مفهومی و فضاهای قرآنی*. تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- قائم‌نیا، علیرضا (۱۳۹۹). *معنی‌شناسی ۳*، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- قاسمی نسب، رضاعلی، ضیغمی، علی، و میراحمدی، رضا (۱۴۰۱). دور التکرار فی مغالاه المعانی و توجیه علی أساس نظریه فان دایک (تطورات ایران الفضائیه فی قناتی العالم و العربیه أنموذجاً). *زبان و ادبیات عربی*، ۱۴(۱)، ۷۷-۹۲.
- قاسمی نسب، رضاعلی، ضیغمی، علی، و میراحمدی، رضا (۲۰۲۲). دور المفردات فی مغالاه المعنی و تهمیشه علی أساس نظریه فان دایک (قصف قاعده عین الأسد فی القنات العربیه و الجزیره و المیادین و العالم أنموذجاً). *اللغه العربیه و آدابها*، ۱۷(۱۴)، ۵۴۶-۵۲۷.
- قنبری باغستان، عباس، جبارپور، فائزه (۱۴۰۱). تأثیر برجسته‌سازی شبکه‌ای رسانه‌ها و ارتباطات بین فردی بر نگرش مردم ایران به مردم و دولت آمریکا. *مطالعات فرهنگ-ارتباطات*، ۲۳(۵۸)، ۳۵-۵۵.

مهدی‌زاده، محمد، ذکایی، محمد سعید، فرقانی، محمد مهدی، و عزیزاده عبدالرحمان (۱۳۹۴). رمزگذاری و رمزگشایی خبر تلویزیونی، مقایسه اخبار تلویزیون ج.ا.ا و بی بی سی فارسی. فصلنامه رادیو تلویزیون، ۱۱ (۲۶)، ۱۹۶-۱۷۱.

مهدی‌زاده، محمد (۱۳۹۱). نظریه‌های رسانه؛ اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی. تهران: همشهری.

مهدی‌زاده، محمد، یاور اکبری، علی (۱۳۹۱). برجسته‌سازی اخبار افغانستان در مطبوعات ایران. علوم اجتماعی، ۱۹ (۵۷)، ۲۲۲-۱۸۵.

منابع انگلیسی

- Braun, Virginia and Clarke, Victoria (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Cameron, L. and G.Low. (1999). Metaphor. *Language Traching*, 32, 77-96.
- Cooper, Andrew, F and Momani, Bessma, (2011). Qatar and expanded contours of small state diplomacy, *The International Spectator. Italian Journal of International Affairs*, 46(3), 113-128.
- Lakaf, George and Mark Johanson (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- McCombs, Maxwell E, Gue, Lei (2014). Agenda-Setting: Past, Present and Future. *Journalism Studies*, 251-268.
- McCombs, Maxwell, E (2004). *Setting the agenda(the mass media and public opinion)*. Malden: Blackwell Publishing Inc.
- McCombs, Maxwell, E and Reynolds, A (2002). *News influence on our pictures of the world*. in J.Bryant and D.Zillman,(Eds), *Media effects:Advances in theory and research*, Mahwah, NJ:Erlbaum.
- McCombs, Maxwell E, and Shaw, Donald (1972). Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly* 36(2), 176-187.
- Satti, M.A (2020). Al Jazeera Arabic and Al Jazeera English Websites: Agenda-Setting as a Means to Comparatively Analyze Online News Stories. *Communication & Society*, 33(1), 1 – 13.